

FYRA SVT-FRIANDEN VID NÄMNDENS FÖRSTA MÖTE FÖR HÖSTEN

Granskningsnämnden prövade fyra av SVT:s ärende vid sitt första möte i höst. Återutsändningen av Deutsche Welles engelskspråkiga löpande nyhetsuppdateringar hade anmälts eftersom bilder från kriget i Ukraina visades vid en tid då barn kunde tänkas titta. Men granskningsnämnden friade sändningen – och också de andra tre SVT-publiceringarna som prövades vid samma möte.

NYHETSSÄNDNING PÅ DAGTID MED KRIGSBILDER VAR EJ SKRÄMMANDE

FRIAT: *Nyheter Direkt*, SVT2, 2022-03-22, sändning från Deutsche Welle om kriget i Ukraina; fråga om televisionens särskilda genomslagskraft. Dnr. 22/01136.

SVT återutsände på dagtid den 22 mars den tyska nyhetskanalen Deutsche Welles engelskspråkiga löpande nyhetsuppdateringar. Samtidigt visades en rullande textremsa med följande text: "Med anledning av kriget i Ukraina utgår Forums ordinarie sändningar. Vi samsänder den tyska public service-kanalen Deutsche Welle. Sändningarna är på engelska och uppdateras löpande under dagen."

Den engelskspråkiga nyhetspresentatören talade om möjliga fredssamtal men att det ryska invasionskriget i Ukraina fortsatte. Bilder visades på ett torg med en folksamling och rökpuffar och ljudet av skottlossning. En berättarröst sade samtidigt: "*In the Ukrainian occupied city of Kherson residents gathered in defiance of the Russian invaders. The response; stun grenades and gun fire causing the crowd to scatter. Ukraine's president Volodymyr Zelenskyy condemned the incident in a speech to the nation.*"

Därefter följde utdrag ur presidentens tal och bilder på förödelse efter ryska bombningar bland annat av ett shoppingcenter i Kiev och bostadskvarter i Mariupol. På bilderna visades bland annat utbrända bilar och bostadshus.

Sändningen anmäldes av en tittare som sammanfattningsvis menade att det i sändningarna förekom skrämmande bilder från kriget i Ukraina och att dessa var olämpliga att visa på en tid då barn kunde tänkas titta. Särskilt en sekvens där det enligt anmälaren sköts vilt och människor flydde.

SVT anförde sammanfattningsvis att man hade förståelse för att de dramatiska nyhetsbilderna kunde uppfattas som obehagliga men ansåg att de inte var skrämmande för barn utifrån granskningsnämndens praxis. De bilder som anmälaren främst reagerat emot, där det sköts mot demonstranter som brådstörtat tvingades fly, var förvisso dramatiska, men inte så utlämnande, utdragna eller ingående att barn kunde identifiera sig med vad som skedde. Det förekom inte bilder på skadade eller döda människor eller närbilder på lidande. Den engelska speakerrösten gav heller inga detaljer som var skrämmande för små barn.

SVT har en publicistisk skyldighet att informera publiken om det faktiska våld som förekommer i ett krig. Med utgångspunkt i ett extraordinärt nyhetsläge och bildernas betydelse för att verkligen förstå situationen i det ockuperade området så ansåg SVT att publiceringen var försvarlig.

Granskningsnämnden konstaterade att sändningen innehöll skildringar av bland annat stridsfordon och beskjutning från kriget i Ukraina. Detta på en tid då barn kunde tänkas ta del av innehållet. Nämnden bedömde dock att skildringarna var återhållsamma. Sändningen stred därför inte mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft. Att innehållet i sändningen inte kommenterades av SVT medförde inte heller att den stred mot denna bestämmelse.

JÄMFÖRELSE OM DÖDLIGHET I COVID-19 VAR SAKLIG

FRIAT: Uppdrag granskning: Regionlotteriet, del 2 av 3, SVT1, 2022-04-06, inslag om regionala skillnader i dödligheten i covid-19 på IVA; fråga om saklighet. Dnr. 22/01273.

Regionlotteriet var del två i en serie på tre avsnitt som *Uppdrag granskning* gjorde om de svenska regionerna, och handlade om huruvida det var bra eller dåligt med Sveriges 21 självstyrande regioner när coronapandemin slog till.

I programmet redovisades statistik som byggde på data från det svenska intensivvårdsregistret. Bland annat konstaterades att överlevnaden för covid-patienter skiljer sig åt i Sveriges 21 regioner. I programmet intervjuades flera ansvariga och experter om vad skillnaderna kunde bero på. Det fanns inget entydigt svar.

Programmet anmäldes av en person som skrev att kravet på saklighet inte var uppfyllt då SVT fastslog att dödligheten var högre i en del regioner, utan att ta hänsyn till avgörande omständigheter som påverkade statistiken som redovisades. Dessa omständigheter var faktorer såsom omflyttningar av patienter, brister i inrapportering av data samt att tillgången till olika vårdmetoder varierade mellan regioner.

SVT skrev i sitt yttrande att källan för den statistik som redovisades i programmet kom från svenska intensivvårdsregistret, som har mycket högt anseende. Inget i redaktionens research tydde på att de faktorer som anmälaren tog upp skulle förändra helhetsbilden. Bland de experter och representanter från intensivvården runt om i Sverige som redaktionen hade omfattande kontakter med inför publiceringen fanns en samstämmighet om att skillnaderna i dödlighet stämde. Däremot kunde ingen förklara vad skillnaderna berodde på. Slutsatsen, som bland annat en ansvarig från en av de hårdast drabbade regionerna drog, var att det blir "gissningar tills man har gjort studier". När programmet sändes fanns inga vetenskapliga studier som visade vilka omständigheter som påverkar dödligheten i covid-19.

Granskningsnämnden skriver i sitt beslut att inslaget tydligt redogjorde för olika tolkningar och svårigheter i den statistik som förs samt att olika uppfattningar om eventuella orsakssamband redovisades tydligt. Det framgick också att ingen kunnat ge ett säkert svar på orsaken till skillnaderna mellan regionerna. Inslaget stred därför inte mot kravet på saklighet.

18 ANMÄLNINGAR MOT PROGRAM OM NATOMEDLEMSKAP – SÄNDNINGEN FRIAS

FRIAT: Natomedlemskap? Frågor och svar, SVT1, 2022-05-03, program om medlemskap i Nato; fråga om opartiskhet. Dnr. 22/01515.

Programmet var en extrainsatt direktsändning med anledning av ett eventuellt svenskt medlemskap i Nato. I programmet svarade en panel bestående av åtta experter inom olika områden på tittarnas frågor om vad ett Nato-medlemskap skulle kunna innebära för Sverige. Samtalet modererades av två programledare. Inför programmet hade tittarna uppmanats att skicka in sina frågor om Nato till SVT.

SVT tog emot 18 anmälningar mot programmet. Anmälarna ansåg i huvudsak att programmet stred mot kravet på opartiskhet då majoriteten av experterna i programmet var *för* ett medlemskap i Nato, vilket innebar att frågan behandlades på ett ensidigt sätt. Några av anmälarna ansåg också att urvalet av frågor bidrog till att programmet utformades ensidigt.

SVT skrev i sitt yttrande att man inte delade anmälarnas bild av att merparten av de inbjudna gästerna skulle vara för Nato. Av de åtta inbjudna paneldeltagarna hade tre offentligt uttryckt en åsikt i Natofrågan före programmet. Övriga inbjudna hade inför programmet inte uppgett någon ståndpunkt. Två av gästerna, en diplomat och en Nato-expert, hade uppgett att de var *för* ett svenskt medlemskap. Ordföranden i Svenska Freds var uttalat *emot* ett medlemskap. Detta valde SVT att öppet redovisa i programmet. SVT la inför programmet stor vikt vid att välja ut tittarfrågor som på ett så allsidigt sätt som möjligt skulle åskådliggöra argumenten för och emot Nato. Flera av nejförespråkarnas viktigaste argument fick stort utrymme. Det gällde bland annat argumentet att den 200 år långa svenska alliansfriheten tjänat landet väl, frågan om vad ett Nato-medlemskap skulle innebära när det gäller kärnvapen och om Sverige vid ett medlemskap skulle komma att tvingas till militära insatser till förmån för länder som Turkiet och Ungern. Programmets utgångspunkt var tydligt uttryckt.

Granskningsnämnden konstaterar att programmets utgångspunkt var att svara på tittarnas frågor om vad ett medlemskap i Nato skulle kunna innebära för Sverige. Även om merparten av de medverkande experterna förhöll sig positiva till ett svenskt medlemskap i Nato konstaterar nämnden att programledarna ställde balanserande frågor och att de medverkande experterna gav uttryck för olika uppfattningar om den aktuella frågan. Mot den bakgrunden anser nämnden att programmet inte strider mot kravet på opartiskhet.

BESKRIVNING AV FELÖVERSATT CITAT PRÖVADES – FRIAT

FRIAT: Nyhetstecken, SVT2, 2022-05-11, inslag om att en partiledare felciterats; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 22/01588.

Telegrammet löd: "Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch har hotat med att inte ställa upp i Sveriges Radios partiledarutfrågningar efter att radion felciterat henne flera gånger. Det handlar om uttalandet hon gjorde efter påskkupplöpen då hon frågade sig varför vi inte har 100 skadade islamister efter upploppen. I Radio Sweden ändrades citatet på flera språk från 'skadade' till 'döda' och 'islamister' till 'muslimer'. Idag ska Kristdemokraterna ha ett möte med Sveriges Radio."

En anmälare ansåg att det i inslagets beskrivning av det felaktiga citatet i Radio Sweden som förorsakat Kristdemokraternas reaktion borde ha framgått att partiledaren efter det felaktiga citatet, enligt anmälaren, fortsatt hade sagt "istället för 100 poliser". Och skriver: "...Oavsett vad man tycker om hennes uttalande så bör det behandlas rätt."

I sitt yttrande förklarade SVT att inslaget var ett kortare telegram som handlade om att Kristdemokraternas partiledare sagt att hon kanske inte skulle ställa upp i Sveriges Radios (SR), partiledarutfrågningar på grund av att hon felciterats i Radio Sweden och att partiet skulle ha ett möte med SR för att gå igenom händelsen samma dag. Bakgrunden var att Ebba Busch i Ekots lördagsintervju den 23 april hade sagt: "Vi har alltså minst 100 skadade poliser, och den stora frågan som borde ställas nu är: Varför har vi inte minst 100 skadade islamister, 100 skadade kriminella, 100 skadade upprorsmakare." Citaten i lördagsintervjun hade översatts felaktigt av Radio Sweden, vilket uppmärksammades den 5 maj och fick ett stort genomslag i inrikesrapporteringen. Detta var alltså sex dagar innan det aktuella inslaget i Nyhetstecken som handlade om att Kristdemokraterna krävde att få träffa Sveriges Radio och ett eventuellt avhopp från SR:s partiledarutfrågningar.

I telegrammet i Nyhetstecken beskrevs det som varit felaktigt i citatet kortfattat som bakgrund till att partiet skulle träffa Sveriges Radio samma dag. Inslaget handlade inte om vad partiledaren hade

menat, vad hon sagt i sin helhet eller vad hon sagt före eller efter det som varit felöversatt. Nyhetstecken utelämnade inte heller citatet "istället för poliser" vilket inte hade yttrats av partiledaren. Det partiledaren hade sagt inledningsvis i Ekots lördagsintervju den 23 april "Vi har alltså minst 100 skadade poliser, och den stora frågan som borde ställas..." var alltså inte det som var felöversatt och felciterat i Radio Sweden. Därför bedömdes det inte heller som avgörande i den korta sammanfattningen av bakgrunden i telegrammet i Nyhetstecken.

Granskningsnämnden friar publiceringen och konstaterar att inslaget var ett kort nyhetstelegram som refererade till felaktiga översättningar av ett uppmärksammat uttalande av Kristdemokraternas partiledare. De bedömer att det inte strider mot kravet på opartiskhet och saklighet att hela uttalandet inte framgick av telegrammet. Två (av sju) ledamöter hade skiljaktig mening och ansåg att den inledande delen i citatet ur Ekots lördagsintervju som inte var felaktigt översatt "Vi har alltså minst 100 skadade poliser, och den stora frågan som borde ställas..." också borde varit med i beskrivningen i inslaget.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!